

Το Internet και η Διδασκαλία του ESP (English for Specific Purposes)

Αναστασία Σακελλαροπούλου
Εκπαιδευτικός – Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ρόδος – Ελλάδα
nancy@rhodes.aegean.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να χρησιμοποιηθεί το Internet ως σημείο εκκίνησης για τους διδάσκοντες που επιθυμούν να εντάξουν το Internet, ως παιδαγωγικό μέσο, στους τομείς διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας για Ειδικούς Σκοπούς (ESP). Στο πρώτο μέρος της μελέτης, γίνεται μια εκτίμηση της δυνατότητας ένταξης του Internet στη διδασκαλία ESP, και δίνεται έμφαση στην εξέταση επιλεγμένων θεωρητικών και πρακτικών θεμάτων, τα οποία αφορούν στην εφαρμογή και ένταξη του Internet σε περιβάλλον διδασκαλίας ESP. Το δεύτερο μέρος αποτελεί τον αντίποδα σε μια σειρά προαναφερθέντων πλεονεκτημάτων του Internet και περιλαμβάνει την παράθεση των πιο σημαντικών κατευθυντήριων γραμμών για επιτυχημένη ένταξη του Internet στις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης του ESP.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Internet, ESP, επικοινωνιακή διδασκαλία, η Αγγλική ως ξένη γλώσσα, Internet, αυθεντική πηγή πληροφοριών, αυθεντική αλληλεπίδραση, παγκόσμια ενημερότητα, κίνητρα, νέοι ρόλοι διδασκόντων*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιλογή του θέματος της μελέτης αυτής προέκυψε αφενός από μια δυσαρέσκεια προς την παρούσα κατάσταση διδασκαλίας ESP στην Ελλάδα, η οποία έχει προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις τόσο στα κίνητρα των μαθητών όσο και στην ικανότητα να κατανοήσουν, να διατηρήσουν και να χρησιμοποιήσουν την ξένη γλώσσα καθώς και στους ρόλους των διδασκόντων και των μαθητών, και αφετέρου από ένα ενδιαφέρον για το Internet και τις δυνατότητες παρεχόμενης χρήσης μέσα σε τέτοιες τάξεις. Είναι περιττό να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι η χρήση των Εκπαιδευτικών Τεχνολογιών σε μια τόσο προβληματική κατάσταση είναι περισσότερο από απύσχα. Έτσι, παρ' όλο που οι θεωρίες για επικοινωνιακές προσεγγίσεις στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, οι μαθητοκεντρικές τάξεις, η αυτονομία των μαθητών και η θετική επιρροή της χρήσης των Εκπαιδευτικών Τεχνολογιών στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών είναι ευρέως διαδεδομένες και γενικότερα αποδεκτές, δεν έχουν ακόμα εισαχθεί στον τομέα της διδασκαλίας ESP στην Ελλάδα. Έτσι, ο σκοπός του υπολοίπου της μελέτης αυτής είναι να εξετάσει αν το Internet μπορεί να συνεισφέρει στη διδασκαλία του ESP και με ποιους τρόπους μπορεί καλύτερα να χρησιμοποιηθεί.

Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ INTERNET ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΙΑ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι υπολογιστές έχουν ανατρέψει τα δεδομένα των τρόπων επικοινωνίας. Ειδικότερα η ανάπτυξη του Internet έχει επιταχύνει και την ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσω υπολογιστών. Όπως πολύ επιτυχημένα το έχει θέσει ο Graus (1999), «η

πρόσφατη στροφή στις παγκόσμιες οικονομίες της πληροφορίας σημαίνει ότι οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν πώς να χειρίζονται μεγάλα ποσά πληροφοριών και θα πρέπει να είναι ικανοί να επικοινωνούν σε διάφορες γλώσσες και με διάφορους πολιτισμούς». Η ανάπτυξη του Internet έχει τόσο σαηγευσει πολλούς διδάσκοντες ξένων γλωσσών, ώστε έχουν αρχίσει να εξερευνούν τις ικανότητές του να φέρει τον εξωτερικό κόσμο μέσα στην τάξη και να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να επικοινωνούν με άλλους μαθητές σε όλο τον κόσμο (Motteram and Slaouti, 1999).

Ο WWW είναι η πιο πρόσφατη άφιξη στο προσκήνιο του Internet. «Αντιπροσωπεύει ένα από τα πιο επαναστατικά στην ανθρώπινη ιστορία. Έχει ήδη αρχίσει να μεταμορφώνει την academia, την επιχειρηματική δραστηριότητα και τη διασκέδαση. Δε φαίνεται να υπάρχει μεγάλη αμφιβολία ότι τελικά θα έχει βαθιές επιδράσεις και επιρροές και στην εκπαίδευση» (Warschauer & Healey, 1998). Παρ' όλο που δεν έχει διεξαχθεί σημαντική έρευνα για τις επιδράσεις της χρήσης του WWW σε τάξεις ξένων γλωσσών, πρωτίστως επειδή είναι σχετικά νέο μέσο και μάλλον αρκετά περίπλοκο, υπάρχουν ανέκδοτα στοιχεία από διδάσκοντες ξένων γλωσσών, τα οποία δείχνουν ότι ο WWW μπορεί να αποδειχτεί εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο σε τάξεις διδασκαλίας Αγγλικών (Graus, 1999:16).

Το e-mail από την άλλη πλευρά είναι ο πιο κατάλληλος και άμεσος τρόπος ασύγχρονης επικοινωνίας. Μέσω των e-mail οι μαθητές παροτρύνονται να χρησιμοποιήσουν τους υπολογιστές σε ρεαλιστικές, αυθεντικές καταστάσεις αναπτύσσοντας έτσι επικοινωνιακές και κριτικές δεξιότητες. Ο Graus (1999) αναφερόμενος σε μια εθνογραφική μελέτη της Tella (1991, 1992a, 1992b), η οποία επικεντρώνεται στις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της χρήσης του e-mail, επισημαίνει ότι οι τάξεις που έλαβαν μέρος σε μια ανταλλαγή μηνυμάτων e-mail, κατάφεραν να γίνουν περισσότερο μαθητοκεντρικές, συγκρινόμενες με αυτές που χρησιμοποιούσαν πιο παραδοσιακά μέσα διδασκαλίας.

Όλα τα παραπάνω κάνουν τους διδάσκοντες Αγγλικών ESP να έχουν κάποιες παιδαγωγικές θεωρήσεις σχετικές με την εφαρμογή του Internet στις τάξεις τους. Έτσι, το ακόλουθο μέρος της μελέτης αυτής θα εστιάσει στη εξέταση των παιδαγωγικών οφελών της χρήσης του Internet στις τάξεις ESP.

Το ερώτημα όμως που γεννάται αμέσως από όλα τα παραπάνω είναι το για ποιους λόγους το Internet θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί και να ενταχθεί στα ESP Αναλυτικά Προγράμματα. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα επιχειρηθεί να δοθεί μέσω της ακόλουθης συζήτησης, η οποία θα επικεντρωθεί σε δύο κατηγορίες θεωρήσεων σχετικές με τη χρήση του Internet σε περιβάλλον ESP. Η πρώτη κατηγορία θα εστιάσει σε κάποιες γενικές θεωρήσεις οι οποίες δικαιολογούν τη χρήση του στις διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας. Το επίκεντρο της δεύτερης κατηγορίας θα είναι σε παιδαγωγικά κριτήρια σχετικά με τη χρήση του Internet σε τάξεις ESP.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Αναμφίβολα, οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας παίζουν συνεχώς αυξανόμενους ρόλους στην κοινωνία μας, όπου υπάρχει επίσης αυξανόμενη απαίτηση για απόκτηση νέων δεξιοτήτων και τουλάχιστον βασικής κατανόησης των συνεπαγόμενων τεχνολογιών. Τα εκπαιδευτικά ινστιτούτα και ειδικά αυτά που προσφέρουν τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση δεν μπορούν και δεν επιτρέπεται να το αγνοούν αυτό. Έτσι, προκύπτει το ερώτημα, όπως επισημαίνει ο Janis Folkmanis (1998), αν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα επιτρέπεται να μείνουν πίσω στο ρόλο της μόρφωσης του πληθυσμού σε θέματα που γίνονται κύρια στοιχεία της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Αναπόφευκτα, θα πρέπει να προετοιμάσουν τους μαθητές τους για την κοινωνία της πληροφορίας καθώς επίσης να τους διδάξουν όχι μόνο να κατανοούν αλλά και να δουλεύουν με τις Νέες Τεχνολογίες. Γίνεται, λοιπόν, απαίτηση οι Νέες Τεχνολογίες να ενσωματώνονται σε οποιοδήποτε Αναλυτικό Πρόγραμμα ξένων γλωσσών και σε οποιαδήποτε διδακτική μεθοδολογία.

Η χρήση του Internet δίνει στο αφηρημένο διδακτικό υλικό τη δυνατότητα να συνδεθεί με την πραγματική ζωή στον κόσμο έξω από την τάξη. Ο Roger (1998) ισχυρίζεται ότι ένας από τους λόγους σχολικής αποτυχίας είναι η δραματική έλλειψη δεσμών ανάμεσα στην τάξη και τον πραγματικό κόσμο. Το Internet, λοιπόν, προσφέρει πάρα πολλές ευκαιρίες για επικοινωνία, και όπως το θέτει ο Graus (1999), τελείως ξαφνικά οι γλώσσες αλλάζουν, και από απλά σχολικά μαθήματα γίνονται συναρπαστικές προκλήσεις για επικοινωνία.

Εξάλλου, μέσω του Internet προάγονται οι αξίες με τις οποίες ζούμε, όπως η ανεκτικότητα και ο σεβασμός για άλλους πολιτισμούς, ειδικά στη σύγχρονη κοινωνία που τείνει να είναι πολυπολιτισμική και παγκόσμια, αφού το Internet μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανταλλαγή ιδεών με άλλους πολιτισμούς και για την «εκρίζωση» των προκαταλήψεων εναντίον των μειονοτήτων (Graus, 1999).

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Η προβληματική για αυτό το μέρος της μελέτης βρίσκεται στην κατανόηση του ότι οι θεωρίες και οι πρακτικές εφαρμογές για τη διδασκαλία και τη μάθηση του ESP θα έπρεπε, τουλάχιστον εν μέρει, να επηρεάζουν αποφάσεις για την εφαρμογή καινοτομιών στις διαδικασίες σχεδιασμού των Αναλυτικών Προγραμμάτων οι οποίες θα έπρεπε να περιλαμβάνουν τη χρήση Νέων Τεχνολογιών. Τα κριτήρια που παρατίθενται παρακάτω περιλαμβάνουν τόσο αρχές για την εκπαίδευση ενηλίκων όσο και αρχές εκμάθησης της ξένης γλώσσας σε περιβάλλοντα ESP. Τα κριτήρια αυτά είναι επίσης σύμφωνα με την επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της γλώσσας, αφού αυτή η προσέγγιση υποτίθεται ότι χρησιμοποιείται επί το πλείστον στα Αναλυτικά Προγράμματα ξένων γλωσσών που ακολουθούνται από τα Ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Ο Nunan (1991) αναγνωρίζει πέντε χαρακτηριστικά της επικοινωνιακής διδασκαλίας της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας, τα οποία έχουν πολλά στοιχεία να συνεισφέρουν στη συζήτηση των παιδαγωγικών κριτηρίων για τις διαδικασίες διδασκαλίας και τη μάθησης του ESP με τη χρήση του Internet:

- α. Έμφαση στην εκμάθηση των τρόπων επικοινωνίας μέσω αλληλεπίδρασης στην ξένη γλώσσα, ένα χαρακτηριστικό με αρκετές συνέπειες για ουσιαστική, συνεργατική μάθηση καθώς και για τη δημιουργία κινήτρων στους σπουδαστές.
- β. Εισαγωγή αυθεντικών κειμένων στο μαθησιακό περιβάλλον.
- γ. Παροχή ευκαιριών στους σπουδαστές για να εστιάσουν όχι μόνο στη γλώσσα αλλά και στην ίδια τη διαδικασία της μάθησης. Με αυτόν τον τρόπο, οι σπουδαστές οδηγούνται ευκολότερα στην αυτονομία.
- δ. Προαγωγή των προσωπικών εμπειριών των σπουδαστών ως σημαντικά στοιχεία τα οποία συνεισφέρουν στη μάθηση. Οι σπουδαστές βοηθούνται έτσι προς την ανάπτυξη ανθρωπιστικών, διαπροσωπικών προσεγγίσεων.
- ε. Προσπάθεια να συνδυαστεί η γλώσσα που χρησιμοποιείται μέσα στην τάξη με την ενεργοποίηση της γλώσσας εκτός τάξης, δίνοντας έτσι έμφαση στην πραγματική χρήση της γλώσσας καθώς και στη συνειδητοποίηση των πολιτισμικών διαφορών.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η μάθηση του να μαθαίνει κανείς, η αυτονομία των μαθητών, η κοινωνική μάθηση είναι όροι κλειδιά στις σύγχρονες θεωρίες μάθησης ξένων γλωσσών (Wolff, χ/χ). Συνεπώς, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει όχι μόνο να προσεγγίζουν τις Νέες Τεχνολογίες σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά να επεξεργάζονται τη δυναμική τους για διδασκαλία και μάθηση, καθώς και να πειραματίζονται με αυτές και να προσαρμόζονται στις κοινωνικές αναγκαιότητες και τα ευρήματα των θεωριών μάθησης.

Η συζήτηση που ακολουθεί αφορά λοιπόν σε συγκεκριμένα κριτήρια, τα οποία, αν πληρούνται σε περιβάλλοντα ESP, αποτελούν ένα γενικό μοντέλο θεωρήσεων για ευνοϊκότερα περιβάλλοντα μάθησης της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας με τη χρήση του Internet.

- **To Internet είναι μια αυθεντική πηγή πληροφοριών**

Η έννοια της αυθεντικότητας λαμβάνει αρκετή προσοχή στον τομέα της μάθησης ξένων γλωσσών, και ειδικά στη διδασκαλία του ESP. Τα μαθήματα δε θα πρέπει να είναι μόνο επικοινωνιακά αλλά θα πρέπει επίσης να αντανακλούν τις πραγματικές επικοινωνιακές ανάγκες των μαθητών. Στη διδασκαλία των αγγλικών σε Τουριστικούς Πράκτορες, για παράδειγμα, πρέπει να είμαστε ενήμεροι για τις τρέχουσες πρακτικές ταξιδιών και τουρισμού. Ο Bauman (2000) πιστεύει ότι προκειμένου να διατηρηθεί η αυθεντικότητα, οι διδάσκοντες ESP θα πρέπει να υιοθετήσουν τις Νέες Τεχνολογίες αλλά και να κάνουν αποτελεσματική τη χρήση τους.

Είναι αλήθεια ότι ένα από τα πιο εμφανή πλεονεκτήματα του Internet είναι η διαθεσιμότητα αυθεντικού υλικού. Παρέχει επίσης στους μαθητές άμεση πρόσβαση σε μια ευρεία σειρά πληροφοριών, διευκολύνοντας έτσι τη χρήση της γλώσσας σε ένα αυθεντικό περιβάλλον.

Εντάσσοντας το Internet μπορεί εν μέρει να μετακινήσει τους μαθητές από το παραδοσιακό περιβάλλον της τάξης, όπου, ακόμη και μόνο με την παρουσία των τεχνολογιών, δημιουργείται η εντύπωση εργασιακού περιβάλλοντος καθώς και ενός μέρους για υπεύθυνη ενήλικη προσπάθεια.

- **To Internet παρέχει στους μαθητές ευκαιρίες για αυθεντική αλληλεπίδραση και τους εμπλέκει σε μια διαδικασία σημαντικής, συναφούς μάθησης**

Ενώ η επικοινωνία αναφέρεται σε μια διαδικασία κατά την οποία ανταλλάσσονται έννοιες ανάμεσα σε άτομα μέσω ενός κοινού συστήματος συμβόλων, η αλληλεπίδραση αναφέρεται σε μια αμοιβαία ή αμφίδρομη δράση ή επιρροή (Salaberry, 1996). Ο Wolff (χ/χ) επισημαίνει τη σημασία της αυθεντικής αλληλεπίδρασης σε περιβάλλοντα μάθησης ξένων γλωσσών, η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερους βαθμούς μαθητικής συμμετοχής από ότι η τεχνητή αλληλεπίδραση η οποία είναι δεδομένη σε μια «συμβατική» τάξη.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Internet έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει εδώ. Αλληλεπίδραση επιτυγχάνεται ακόμη και από την απλή πράξη αναζήτησης στο Web, αφού οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στη επιλογή αυτού ακριβώς που ψάχνουν. Η αναζήτηση πληροφοριών είναι επίσης μια αλληλεπιδραστική διαδικασία αφού απαιτεί κάποια επικοινωνιακή εργασία από τη μεριά των μαθητών. Η αλληλογραφία μέσω e-mail και τα mailing lists παρέχουν στους μαθητές μια πληθώρα ευκαιριών να συμμετέχουν σε αυθεντικές αλληλεπιδράσεις με άλλους μαθητές εντός και εκτός τάξης. Με αυτό τον τρόπο, η αλληλεπίδραση κατανοείται ως κοινωνική αλληλεπίδραση. Η Porter (1986) ισχυρίζεται ότι η κοινωνική αλληλεπίδραση με ανθρώπους που μιλούν τη γλώσσα είτε ως μητρική είτε ως ξένη είναι σημαντική για την ανάπτυξη μιας ξένης γλώσσας. Αυτό που θα μπορούσε να προστεθεί εδώ είναι το γεγονός ότι με αυτό τον τρόπο ικανοποιούνται οι πραγματικές ανάγκες των μαθητών ESP και φθάνουν συντομότερα σε επιθυμητά αποτελέσματα πρακτικής εφαρμογής της ξένης γλώσσας (Slaouti, 1997).

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι ενήλικοι μαθαίνουν καλύτερα όταν η μάθησή τους έχει κάποια σημασία γι' αυτούς, αφού φέρνουν στο μαθησιακό περιβάλλον συγκεκριμένες προσδοκίες, οι οποίες αφορούν περισσότερο στη μελλοντική τους επαγγελματική αποκατάσταση. Μέσω του Internet οι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν αυθεντικές πηγές πληροφοριών στα Αγγλικά, οι οποίες ταιριάζουν με τις υπάρχουσες γνωστικές τους δομές και οι οποίες προσιδιάζουν στους ατομικούς σκοπούς για γλώσσα, καριέρα και μάθηση γενικότερα. Ο Lixl-Purcell (χ/χ) ισχυρίζεται ότι η μάθηση πρέπει να έχει κάποια σημασία για τους μαθητές και οι πληροφορίες πρέπει να είναι συναφείς με το αντικείμενο των γενικότερων σπουδών τους και ότι οι σπουδαστές ανακαλύπτουν συσχετισμούς με άλλες περιοχές του Αναλυτικού Προγράμματος. Πιστεύει επίσης ότι αυτό που κάνει ο WWW είναι να «βυθίζει» τους μαθητές σε ένα εικονικό/πραγματικό σύμπαν, όπου η μελέτη της Αγγλικής γλώσσας γίνεται μια διαθεματική επιχείρηση η οποία κατευθύνεται από τους ίδιους τους μαθητές.

- **To Internet συμβάλλει στην παγκόσμια ενημερότητα**

Η Singhal (χ/χ) δίνει έμφαση στη μελέτη της γλώσσας μέσα σε ένα πολιτισμικό περιβάλλον, ισχυριζόμενη ότι γλώσσα και πολιτισμός είναι έννοιες αλληλένδετες και αλληλοεξαρτώμενες. Η

κατανόηση του πολιτισμού στον οποίο ομιλείται η ξένη γλώσσα προάγει την κατανόηση της γλώσσας.

Παρ' όλα αυτά αυτή είναι η μικρότερη προσφορά του Internet στη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας. Ο Muehleisen (1997) πιστεύει ότι το Internet τοποθετεί την Αγγλική γλώσσα σε ένα διεθνές περιβάλλον, γεγονός το οποίο έχει εφαρμογές στην πραγματικότητα αφού η πλειοψηφία των πληροφοριών στο Internet είναι στην Αγγλική. Έτσι, οι μαθητές σύντομα ανακαλύπτουν ότι η Αγγλική είναι το μέσο επικοινωνίας για να μαθαίνουν και να επικοινωνούν με ανθρώπους που τη μιλούν, όχι μόνο απαραίτητα με αυτούς για τους οποίους η Αγγλική είναι η μητρική τους γλώσσα, αλλά και με ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές καθίστανται ικανοί να συμμετέχουν στον πολιτισμό της ξένης γλώσσας καθώς και σε διάφορους άλλους πολιτισμούς και επίσης να μαθαίνουν πώς ο πολιτισμός επηρεάζει τις απόψεις των ανθρώπων για τον κόσμο. Έτσι, είναι επίσης πιθανό ότι, με το να συγκρίνουν διαφορετικές πολιτισμικές εμπειρίες, οι μαθητές αναπτύσσουν τουλάχιστο μια αίσθηση της «διαφορετικότητας» των άλλων και των πολιτισμών τους (Wolff, χ/χ).

- **To Internet αυξάνει τα κίνητρα των μαθητών**

Η δημιουργία κινήτρων δεν είναι, όπως συχνά θεωρείται, απλά μια ψυχολογική έννοια που αφορά ατομικά συναισθήματα και συμπεριφορές. Είναι το αποτέλεσμα μιας ολοκληρωμένης αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε ξεχωριστά άτομα και μια ποικιλία από περιβάλλοντα. Από αυτή την άποψη, τα κίνητρα θεωρούνται όχι μόνο αναγκαία προϋπόθεση αλλά και επάρκεια/ ικανότητα, η οποία πρέπει να αποκτηθεί μέσω αλληλεπίδρασης σε ένα περιβάλλον.

Οι ενήλικες τυπικά έχουν διαφορετικά κίνητρα μάθησης από αυτά των παιδιών, από τα οποία τα πιο σημαντικά είναι η ικανοποίηση εξωτερικών προσδοκιών, η επαγγελματική εξέλιξη και η κοινωνικοποίηση. Η Slaouti (1997) εξάλλου τείνει να πιστεύει ότι οι μαθητές ESP θα έχουν ικανά συντελεστικά κίνητρα για να χειριστούν ο,τιδήποτε τους παραδίδει η τάξη της ξένης γλώσσας. Παρ' όλα αυτά, αυτό που επίσης θα πρέπει να θεωρείται σημαντικό σε περιβάλλοντα ESP είναι το ενδιαφέρον περιεχόμενο αλλά και η ενδιαφέρουσα μεθοδολογία. Όπως επισημαίνουν οι Hutchinson & Waters (1987), η διδασκαλία του ESP πρέπει να είναι εγγενώς ενδιαφέρουσα, ικανοποιώντας έτσι τόσο τις μαθησιακές ανάγκες των σπουδαστών όσο και τις ανάγκες τους ως μελλοντικοί χρήστες της ξένης γλώσσας.

Η εκμάθηση της χρήσης των υπολογιστών γενικότερα και του Internet ειδικότερα παρέχει πολύ δυνατά εγγενή κίνητρα για τη μάθηση της Αγγλικής. Για την πλειοψηφία των μαθητών ESP η χρήση του Internet είναι σχετικά ακόμη μια νέα εμπειρία, κι έτσι ενθουσιάζονται με την ιδέα χρήσης του κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ο Muehleisen (1997) ισχυρίζεται ότι δημιουργούνται επίσης κίνητρα στους σπουδαστές από τις πρακτικές πτυχές της εφαρμογής του Internet, πιστεύοντας ότι θα πρέπει να είναι οικείο με τη χρήση του σε συνδυασμό με γνώσεις Αγγλικής στις μελλοντικές τους επαγγελματικές σταδιοδρομίες.

Ο Nunan (χ/χ) επίσης τονίζει το γεγονός ότι η ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων με το Internet στην τάξη μπορεί να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις συμπεριφορές και τα κίνητρα των σπουδαστών ξένης γλώσσας. Για να υποστηρίξει τις απόψεις του, παραθέτει τα ευρήματα μιας έρευνας, η οποία διεξάχθηκε από τον Warschauer et al (2000) και η οποία εστιάζει στα αποτελέσματα της χρήσης του Internet στα κίνητρα των μαθητών, τα οποία επηρεάζονται από τρεις παράγοντες: α) το ενδιαφέρον των σπουδαστών για αυθεντική επικοινωνία, β) την ποσότητα της προσωπικής δύναμης και του ελέγχου που ένιωθαν οι σπουδαστές όταν κατείχαν γνώσεις χειρισμού των υπολογιστών και του Internet, και γ) τη διακριτή θετική επίδραση της γνώσης χειρισμού των υπολογιστών στη μάθηση και την επίτευξη στόχων.

- **To Internet προσφέρει νέα όρια αντίληψης των ρόλων του δασκάλου και των μαθητών**

Οι ρόλοι οι οποίοι υιοθετούνται από δασκάλους και μαθητές στην τάξη επηρεάζονται από πολλούς και πολύπλοκους παράγοντες. Για την καλύτερη κατανόηση των δραστηριοτήτων διδασκαλίας και μάθησης μια εκτίμηση αυτών των παραγόντων θεωρείται απαραίτητη. Ο Wright

(1987) ισχυρίζεται ότι παρ' όλο που συχνά κοινωνικοί και ψυχολογικοί παράγοντες συμφυείς με τους ρόλους αυτούς είναι κρυμμένοι, η διαδικασία εκμάθησης μιας γλώσσας ενισχύεται από τη σχέση δασκάλου/ μαθητή, και εμπλουτίζεται περαιτέρω από το ρόλο που διαδραματίζουν το παιδαγωγικό υλικό και τα είδη των ρόλων που συνεπάγονται από αυτό το υλικό.

Παραδοσιακά, ο ρόλος του δασκάλου ήταν αυτός του «εισηγητή», μια έννοια η οποία είναι ανεπαρκής για να περιγράψει τη συνολική του δραστηριότητα. Με την ηλεκτρονική όμως επέκταση των πλαισίων της τάξης, γίνεται φανερό ότι ο παραδοσιακός ρόλος του δασκάλου είναι πιθανό να αλλάξει (Lixl-Purcell, χ/χ). Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί ξένων γλωσσών αποκτούν ρόλους όπως υποκινητές, παρακολουθητές/ ελεγκτές, διαμεσολαβητές, σχεδιαστές εργασιών, παρά απλοί μεταδότες πληροφοριών. Αντί να είναι φιγούρες εξουσίας και αυθεντίας μέσα στην τάξη, γίνονται περισσότερο υπεύθυνοι στο να παρέχουν στους σπουδαστές σχετικά θέματα, διασφαλίζοντας την ίση συμμετοχή και καθοδηγώντας τους σπουδαστές στην εκπλήρωση των εργασιών τους (Trokeloshvilli & Jost, 1997). Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνουν στην καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος προσδοκίας, δυνατότητας και πρακτικής ικανοποίησης προσπαθειών.

Ταυτόχρονα αλλάζει επίσης και ο ρόλος των μαθητών. Οι μαθητές γίνονται δραστήριοι συμμετέχοντες στη μάθηση και ενθαρρύνονται, όπως επισημαίνει ο Brown (1991, στον Graus, 1999), στο να γίνονται εξερευνητές και δημιουργοί της γλώσσας παρά παθητικοί δέκτες της. Η χρήση του Internet έχει αποδειχτεί ότι προάγει έλεγχο και ευθύνη για συζήτηση από τη μεριά των μαθητών. Έτσι τους παρέχεται η ευκαιρία να παίρνουν μέρος σε εσωτερικά δημιουργούμενη, προσωπικά σχετική επικοινωνία, η οποία περιλαμβάνει μια ευρεία σειρά από ενέργειες, λειτουργίες και έννοιες, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν την ανάπτυξη της επικοινωνιακής επίδοσης και της συνολικής εμπέδωσης στη χρήση της γλώσσας (Ortega, 1997). Έχοντας αναλάβει ένα βαθμό έλεγχου της μάθησής τους, οι μαθητές καθίστανται ικανοί να επιλέξουν τη δική τους πορεία σύμφωνα με τις ατομικές τους ανάγκες. Έτσι προωθούνται στην αυτονομία τους και την ανάπτυξη μαθησιακών στρατηγικών, δεδομένου ότι λαμβάνουν την κατάλληλη καθοδήγηση.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ INTERNET ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ESP

Εκτός από τα πλεονεκτήματα του Internet που προαναφέρθηκαν υπάρχουν και μειονεκτήματα ή εμπόδια, τα οποία θα πρέπει να εξεταστούν. Ο Haworth (1995) αντισταθμίζει τα περισσότερα θετικά χαρακτηριστικά του Internet με αντίστοιχα αρνητικά. Αυτό που ακολουθεί λοιπόν είναι μια σειρά από μειονεκτήματα της χρήσης του Internet σε τάξεις διδασκαλίας των Αγγλικών όπως παρουσιάζονται από τον Haworth (1995).

Κατ' αρχάς, υπάρχουν τεχνικά και οικονομικά προβλήματα, όπως για παράδειγμα η πιθανότητα της αναμονής πρόσβασης πληροφοριών και το κόστος που σχετίζεται με την απόκτηση υπολογισμών, προγραμμάτων, εκπαίδευσης, τηλεφωνικών γραμμών και άλλων εξόδων. Η υπερβολική ποσότητα πληροφοριών που υπάρχει στο Internet είναι επίσης ένα από τα μειονεκτήματά του για δύο λόγους. Πρώτον απ' όλα, ίσως είναι δύσκολο για τους μαθητές να εστιάσουν σε αυτό που πραγματικά θέλουν, με τόσες πολλές πιθανότητες παρέκκλισης. Δεύτερον, πάρα πολύ υλικό από αυτό που βρίσκεται στο διαδίκτυο είναι ακατάλληλο και είναι ουσιαστικά αδύνατο να εμποδίσουμε τους μαθητές να έχουν πρόσβαση σε αυτό.

Τέλος, είναι αναγκαίο να αναφερθούμε σε ένα πρόβλημα το οποίο δεν είναι εγγενές στο ίδιο το Internet αλλά στους τρόπους με τους οποίους οι διδάσκοντες χρησιμοποιούν τις πηγές του. Ο Warschauer (1997) προτείνει στους διδάσκοντες να κάνουν ένα βήμα πίσω και να εστιάσουν σε κάποιες βασικές παιδαγωγικές απαιτήσεις αν θέλουν να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες αποτελεσματικά. Γι' αυτό το λόγο προτείνει κάποιες κατευθυντήριες γραμμές, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους διδάσκοντες να εφαρμόσουν Internet δραστηριότητες στις τάξεις τους:

- **Προσεκτική στοχοθεσία**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, υπάρχουν αρκετοί δυνατοί λόγοι χρήσης του Internet σε μια τάξη εκμάθησης ξένης γλώσσας, οι οποίοι είναι εξίσου σημαντικοί. Γι' αυτόν το λόγο είναι σημαντικό για ένα διδάσκοντα ξένης γλώσσας να θέτει ξεκάθαρους στόχους. Αν, για παράδειγμα, ο άμεσος στόχος είναι η δημιουργία συγκεκριμένου είδους γλωσσολογικού περιβάλλοντος για τους σπουδαστές, ο διδάσκων θα πρέπει να αποφασίσει ποιοι τύποι γλωσσικής εμπειρίας θα ήταν ευεργετικοί και να δομήσει αντίστοιχες δραστηριότητες. Η διευκρίνιση, λοιπόν των στόχων είναι το πρώτο βήμα προς την επιτυχημένη χρήση του Internet, διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι δεν κερδίζουμε τίποτα από την τυχαία εύρεση και εφαρμογή δραστηριοτήτων online.

- **Κατάλληλη ένταξη**

Υπάρχει μια αξιοσημείωτη διαφορά στο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα, η οποία εξαρτάται από το αν ένας διδάσκων επιλέξει να ενσωματώσει δραστηριότητες μέσω Internet ως α) μια επιπρόσθετη διαδικασία (ADD-ON process) ή β) μια ενταγμένη διαδικασία (INTEGRATED process). Η πρώτη μπορεί να οδηγήσει σε απογοήτευση και αναμενόμενα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, ενώ τα αποτελέσματα της δεύτερης μπορεί να είναι εκπαιδευτικά μεταμορφωτικά. Με το χρόνο, είναι απαραίτητη η όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή των διδασκόντων στη δημιουργία μαθησιακών δραστηριοτήτων οι οποίες δημιουργούν επαρκείς γλωσσολογικές και γνωστικές απαιτήσεις στο μαθητή, ούτως ώστε να κερδίσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερα οφέλη από τη χρήση του Internet. Όπως πολλοί ερευνητές έχουν διαπιστώσει, αυτή η εμπλοκή του διδάσκοντα είναι πιο επιτυχής όταν καταλήγει στη δημιουργία δραστηριοτήτων και εργασιών που είναι κατάλληλα ενταγμένες στο ήδη υπάρχον Αναλυτικό Πρόγραμμα.

- **Πολυπλοκότητα οργάνωσης**

Ένας αριθμός μαθητών μπορεί να έχει έλλειψη βασικών προϋποθέσεων χρήσης του Internet, και ίσως είναι αρκετά χρονοβόρα η εκπαίδευσή τους. Επίσης, τεχνικά προβλήματα, όπως η διαθεσιμότητα των υπολογιστών, η δυσλειτουργία των εξαρτημάτων και του λογισμικού και ο μερικές φορές υπερβολικά μεγάλος χρόνος αναμονής για πρόσβαση σε ιστοσελίδες μπορούν να παρεμποδίσουν τη χρήση του Internet στη τάξη.

- **Παροχή απαραίτητης υποστήριξης**

Δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα προαναφερθέντα προβλήματα που είναι πιθανό να προκύψουν, οι διδάσκοντες είναι απαραίτητο να παρέχουν επαρκή υποστήριξη ούτως ώστε να αποτρέψουν τους μαθητές τους από το να κατακλύζονται από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Το είδος της υποστήριξης μπορεί να πάρει διάφορες μορφές: λεπτομερείς σημειώσεις, επιμορφωτικές συνεδρίες, ανάθεση εργασιών σε ζευγάρια ή ομάδες, κτλ.

- **Εμπλοκή των μαθητών στη λήψη αποφάσεων**

Η έννοια του μαθητοκεντρικού Αναλυτικού Προγράμματος, η οποία υπήρχε πολύ πριν την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης, είναι πολύ σημαντική για τη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας μέσω Internet. Εξάλλου, η ίδια η φύση της επικοινωνίας μέσω υπολογιστών δημιουργεί ευκαιρίες για περισσότερο αποκεντρωμένη αλληλεπίδραση. Για να εκμεταλλευθεί, λοιπόν, πλήρως όλες αυτές οι ευκαιρίες, ο διδάσκων πρέπει να μάθει να λειτουργεί ως ένα άτομο το οποίο θα βρίσκεται πάντα στο πλευρό των μαθητών, καθοδηγώντας τους. Έτσι, θα πρέπει να εμπλέκει τους μαθητές στο καθορισμό της κατεύθυνσης του μαθήματος, η οποία θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις εκάστοτε ανάγκες, επιθυμίες και αδυναμίες των μαθητών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχοντας ήδη περάσει στον 21^ο αιώνα, η τεχνολογία αυτή καθαυτή δεν είναι η λύση για όλα τα πιθανά προβλήματα των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας. Το σημαντικότερο όλων είναι οι τρόποι με τους οποίους χρησιμοποιείται. Οι υπολογιστές και το Internet δεν μπορούν με κανέναν τρόπο να αντικαταστήσουν το δάσκαλο, αλλά προσφέρουν νέες ευκαιρίες για καλύτερες γλωσσικές πρακτικές.

Αυτό που δε θα πρέπει ποτέ να ξεχνάμε είναι ότι το Internet δεν είναι ένα είδος «ηλεκτρονικού μαγικού ραβδιού», το οποίο αυτόματα θα οδηγήσει τους μαθητές σε αυξημένα επίπεδα προόδου χειρισμού της ξένης γλώσσας. Αντίθετα, χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια τόσο από τη μεριά των διδασκόντων όσο και από τη μεριά των μαθητών για να καταλήξουμε σε μια αποτελεσματική χρήση του Internet σε περιβάλλοντα ESP.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bauman, J. (2000), Using E-mail to Simulate Authentic Business Communication, available from: <http://plaza3.mbn.or.jp/~bauman/bus.html>
- Brown, H.P. (1991), TESOL at twenty-five: what are the issues?, *TESOL Quarterly*, 25: 245-260
- Graus, J. (1999), An Evaluation of the Usefulness of the Internet in the EFL Classroom, Unpublished Master's Thesis, University of Nijmegen
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1987), *English for Specific Purposes*, Cambridge: CUP
- Janis Folkmanis, A. (1998), Technology, the World-Wide-Web and the School, available from: <http://wfs.eun.org/about/context/wfs/comeniusframe.html>
- Lixl-Purcell, A. (undated), Foreign Language Acquisition and Technology, available from: http://www.uncg.edu/~lixlpurc/publications/whitman_presentation.html
- Muehleisen, V. (1997), Projects Using the Internet in College English Classes, in *The Internet TESL Journal*, Vol. III No 6, available from: <http://www.aitech.ac.jp/~iteslj/Lessons/Muehleisen-Projects.html>
- Nunan, D. (1991), Communicative tasks and the language curriculum, in *TESOL Quarterly*, 25(2), 279-295
- Nunan, D. (undated), The Internet and you, the classroom teacher, available from: http://www.disal.com.br/nroutes/nr12/pgnr12_12.htm
- Ortega, L. (1997), Processes and outcomes in networked classroom interaction: defining the research agenda for L2 computer-assisted classroom discussion, available from: <http://polyglot.cal.msu.edu/llt/vol1num1/ortega/default.html>
- Porter, P. (1986), How learners talk to each other: input and interaction in task-centered discussions, in Day, R. (Ed) (1986) *Talking to learn*, New York: Newbury House
- Roger, C. (1998), Comenius likes the Web, available from: <http://wfs.eun.org/about/context/wfs/comeniusframe.html>
- Salaberry, M.R. (1996), A theoretical framework for the development of pedagogical tasks in computer-mediated communication, in *CALICO Journal*, 14 (1), 5-34
- Singhal, M. (1997), The Internet and Foreign Language Education: Benefits and Challenges, *The Internet TESL Journal*, Vol. III, No. 6, available from: <http://www.aitech.ac.jp/~iteslj/Articles/Singhal-Internet.html>
- Slaouti, D. (1997), Harnessing the Web: An effective resource for LSP?, in Chamorro, R.M. & Navarrete, A.R. (Ed) (1997) *Lenguas Aplicadas a las Ciencias y la Tecnologia: Aproximaciones*, Universidad de Extremadura
- Tella, S. (1991), Introducing international communications networks and electronic mail into foreign language classrooms, Research report No 95, Department of Teacher Education, University of Helsinki, in Graus, J. (1999)
- Tella, S. (1992a), Boys, girls and e-mail: A case study in Finnish senior secondary school, Research report No 110, Department of Teacher Education, University of Helsinki, in Graus, J. (1999)
- Tella, S. (1992b), Talking shop via e-mail: A thematic and linguistic analysis of electronic mail communication, Research report No 99, Department of Teacher Education, University of Helsinki, in Graus, J. (1999)
- Trokeloshvili, D.A. & Jost, N.H. (1997), The Internet and Foreign Language Instruction: Practice and Discussion, in *The Internet TESL Journal*, Vol. III, No. 8, available from: <http://www.aitech.ac.jp/~iteslj/Articles/Trokeloshvili-Internet.html>
- Warschauer, M. (1997), The Internet for English Teaching: Guidelines for teachers, in *TESL Reporter*, 30/1: 27-33
- Warschauer, M. & Healey, D. (1998), Computers and language learning: An overview, in *Language Teaching*, 31:57-71
- Wolff, D. (undated), The use of e-mail in foreign language teaching, available from: <http://www.insa-lyon.fr/Departements/CDRL/use.html>
- Wright, T. (1987), *Roles of Teachers and Learners*, Oxford: OUP